

חינוך לחיים

פרשת עקב

ובאהרון התאנף ה' מאוד להשמידו – מסביר רש"י זה כליו בנים.

דברי רש"י טעונים ביאור, כיצד יתכן לומר שנדב ואביהוא מתו בחטאו של אהרון הכהן בעשיית העגל, והלא מפורש בפס' בויקרא 'אחרי מות שני בני אהרון בקרבתם לפני ה' וימותו' וכן נאמר 'וימת נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה' רואים שמתו בחטאם, מפני האש הזרה ולא בחטאו של אהרון?

המהר"ל מתרץ ששני הדברים גרמו למיתת נדב ואביהוא - בבחינת 'זה וזה גורם' אבל עדיין הדברים צריכים ביאור כי ניתן לומר 'זה וזה גורם' רק בחטאים שבכל אחד מהם לא היה כדי להעניש, ורק בצירוף שתיהם יש כדי להעניש, אבל על בני אהרון נגזרה הגיזרה כבר בחטא העגל, מחמת חטאו של אהרון, ואם כן היאך אפשר לומר שחטאם שלאחר מכן גרם לעונש שנגזר זה מכבר???

עוד מקשה המהר"ל מדוע נגזרה מיתה על נדב ואביהוא בגלל חטאו של אהרון והרי הכלל בתורה הוא 'לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות' – איש בחטאו ימותו'

כל אדם עובד כל חייו בעולם הזה להתגבר על יצרו ולעמוד בניסיונות, מכל מקום אנו מתפללים בכל יום 'ואל תביאנו.. ולא לידי ניסיון' כיוון שפעמים רבות אין האדם עומד בניסיונות העומדים בפניו. וכי שמסופר בסנהדרין קז על דוד המלך שכאשר הבין שאבות העולם זכו שיזכירו אותם בתפילה 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב' וזה מפני שעמדו בניסיון, חפץ גם הוא להיות מוזכר בתפילה ולכן ביקש מאת ה' 'בחנני ה' ונסני' ואכן בקשתו התקבלה וניתן לו הנסיון של בת שבע וכך הוא לשון הגמ' 'אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי ניסיון שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו לדיד ניסיון ונכשל'.

אולם יש זכות אחת שניתנה לאדם אשר בכוחה ראוי הוא ויכול לעמוד בניסיונות הבאים עליו, והיא זכות אבות!!! זכות אבותיו וזכות רבותיו!!! ואף שאין בכוחן של זכויות אלו לבטל את הבחירה שניתנה לאדם בין טוב לרע מכל מקום יש בכוחן לשמור עליו שלא יגיע לידי ניסיון.

וזה ההסבר במיתתם של נדב ואביהוא שאף שמתו בחטאם מפני שהקריבו אש זרה מכל מקום אלמלא חטא אהרון אביהם בחטא העגל ראוייה היתה זכותו להגן עליהם שלא יגיעו לידי ניסיון ולא יחטאו ובגלל חלקו בחטא העגל נמנעה מהם הצלה זו, והעומדו נדב ואביהוא בניסיון בו לא עמדו. יוצא א"כ שאכן נדב ואביהוא בחטאם מתו כדברי הפס' 'בקרבתם לפני ה' אבל מכל מקום היתה כאן בחינה של 'זה וזה גורם' שכן חטאו של אהרון גרם לכך שלא היה בכוחו להגן עליהם ולמונעם מן החטא.

עוד ניתן להסביר ע"פ דברי הגמ' בברכות 'לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה' רואים מכאן שהשפעתו של אדם גדול מצילה את תלמידו מלחטא. וכעין זה גם במדרש שכל זמן שהיה יהוידע קיים היה יואש עושה רצון בוראו שנא' 'ויעש יהואש הישר בעיני ה' כל ימו אשר הורהו יהוידע הכהן' ורק אחרי מות יהוידע חטא יואש. ומבואר באלשיך במגילת רות שהשפעתו של אדם גדול יכולה למנוע את בניו ותלמידיו מן החטא גם כשכבר הגיעו לידי ניסיון כי עצם הקירבה אל אדם גדול והדבקות בו משיעה על תלמידיו שלא יחטאו ונצטט דבריו 'מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד עם אביהם או רבם, כי יבושו מלחטא באשר אביהם או רבם לא חטאו כי מוראם יעלה על ראשם כדבר שנאמר על שלמה ע"ה כי כל ימיו של שמעי בן גרא שהיה רבו לא נשא את בת פרעה'. ורבי צדוק הכהן הוסיף עוד טעם שמפני שהאב והרב הם השורש לנפש הבן והתלמיד על כן בכוחם להשפיע עליו

עפ"ז נבין את עונשם של בני אהרון שאע"פ שמתו בחטאם 'בהקריבם אש זרה' מכל מקום יכולה היתה השפעתו של אהרון על נדב ואביהוא בניו ותלמידיו להעלותם למדרגה גבוהה יותר ובאופן זה להשפיע עליהם לבל יחטאו וזה היה עונשו של אהרון בחטא העגל שפחת כח השפעתו להציל את בניו מן החטא

למדנו מכאן על כוחה הגדול של השפעת האב על בניו שזכותו משפיעה עליהם ומגינה עליהם מן החטא זאת בנוסף לעצם חינוך הבנים והלימוד עמם. שבכוחו להרחיק את הבנים מלחטא גם כאשר נמצאים הם הרחק מן הבית וכפי שראינו אצל יוסף הצדיק שדמות דיוקנו של אביו נראתה לו ומנעה אותו מהחטא.

השפעה זו תלויה בדוגמה האישית של האבא ובדרגתו הרוחנית. וככל שזו תהיה גבוהה יותר כך תגדל השפעתו. ולכן לא די לשלוח את הבנים למקומות תורה ויראה אלא יש צורך ובמיוחד בימי בן הזמנים וכד' בשיעור קומה של האב שבזכותה יגדלו בניו ויצמחו לאילנא ברברא.

וכדברי הפס' במשלי 'מתהלך בתומו צדיק- אשרי בניו אחריו'

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com